

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 342/2020-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) o ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou Capitol Legal Group, advokátska kancelária s. r. o., Digital Park III, Einsteinova 19, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Rastislav Hanulák, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 24 Cb 108/2014 z 18. februára 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti [REDACTED], na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 24 Cb 108/2014 z 18. februára 2020 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 24 Cb 108/2014 z 18. februára 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

3. Obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], p r i z n á v a náhradu trov konania v sume 450,29 € (slovom štyristopäťdesiat eur a dvadsaťdeväť centov), ktoré j e Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu advokátskej kancelárie Capitol Legal Group, advokátska kancelária s. r. o., Digital Park III, Einsteinova 19, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia navrhovateľa

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 4 ods. 1, 3 a 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 24 Cb 108/2014 z 13. januára 2020 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) a 18. februára 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, že je žalovanou v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 24 Cb 108/2014 o zaplatenie sumy 363 357,09 € s príslušenstvom. Okresný súd o označenej žalobe rozhodol medzitýmnym rozsudkom z 15. februára 2018, proti ktorému podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 4 Cob 80/2018 z 19. septembra 2019.

Sťažovateľka nespokojná s označeným rozsudkom odvolacieho súdu podala proti nemu dovolanie. Okresný súd prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka vyzval 11. decembra 2019 sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie v sume 43 602 €. Následne vyšší súdny úradník v označenej veci vydal uznesenie o zastavení dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd nesprávne vyrubil poplatok za podané dovolanie, keďže išlo o medzitýmny rozsudok, navyše namieta aj to, že ho vyrubil v nesprávnej výške. Okresný súd nesprávne vec posúdil, ak uznesením vyššieho súdneho úradníka, následne potvrdeným napadnutým uznesením, dovolacie konanie zastavil, keďže v zmysle argumentácie sťažovateľky nebol daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľka tvrdí, že súdny poplatok sa za dovolanie smerujúce proti medzitýmnemu rozsudku odvolacieho súdu neplatí, pretože ho nemožno považovať za rozhodnutie vo veci. Vychádzajúc zo svojej sťažnostnej argumentácie, je sťažovateľka toho názoru, že napadnutým uznesením vyššieho súdneho úradníka a následne napadnutým uznesením, ktoré považuje za exces, došlo k porušeniu jej označených práv. Napadnuté uznesenia okresného súdu považuje za ústavne neakceptovateľné, arbitrárne a v konečnom dôsledku majúce za následok odmietnutia prístupu k súdu, a tým aj k súdnej ochrane.

4. Sťažovateľka v závere svojej ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd o nej rozhodol nálezom, ktorým vysloví:

„1. Základné právo Sťažovateľa na právnu istotu a legitímne očakávanie podľa článku 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 4 ods. 1, 3 a 4 Listiny základných práv a slobôd porušené bolo.

2. Základné právo Sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu porušené bolo.

3. *Základné právo Sťažovateľa na rovnosť s ostatnými účastníkmi konania podľa článku 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu porušené bolo.*

4. *Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje Uznesenie Okresného súdu Bratislava II č. k. 24 Cb/108/2014-705 zo dňa 18. 02. 2020 spolu s Uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 24 Cb/108/2014-693 zo dňa 13. 01. 2020 a vec vracia Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.*

5. *Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť Sťažovateľovi trovy konania v sume 2.786,18 EUR....“*

5. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 342/2019-18 zo 7. júla 2020 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky v rozsahu vymedzenom v záhlaví tohto nálezu na ďalšie konanie.

6. Následne ústavný súd 14. júla 2020 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej ústavnej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. Vyjadrenie okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 29. júla 2020. Okresný súd v podstatnom uviedol:

„... Zákon o súdnych poplatkoch nerieši situáciu, keď je podané dovolanie voči medzitýmnemu rozsudku. Nevyrubovanie súdneho poplatku sa týka len odvolania voči medzitýmnemu rozsudku, nie dovolania. Súd je viazaný pri určovaní súdneho poplatku zákonom. Nie je možné nevyrubiť súdny poplatok ak zákon neurčuje oslobodenie od súdneho poplatku, čo v prípade dovolania voči medzitýmnemu rozsudku nie je určené. Ak by súd uvedenú skutočnosť ignoroval a analogicky by uplatnil poznámku č. 4 k položke č. 1 uvedenú v sadzobníku, mohol by spôsobiť škodu štátu. Súd je názoru, že podaním dovolania vznikla žalovanému poplatková povinnosť. Súd nemohol aplikovať vyššie uvedenú poznámku, nakoľko tá sa týka len odvolacieho konania. Keďže v dovolacom konaní nie je

upravené nevyrubovanie súdneho poplatku za dovolanie voči medzitýmne mu rozsudku, tak súd poplatok musel vyrubiť, a to v súlade s ustanovením § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch. Tak aj súd spravil a zo základného poplatku stanovil dvojnásobnú výšku. Pokiaľ ide o námietku maximálnej výšky súdneho poplatku vo výške 33.193,50 Eur, tak tu súd uvádza, že jeho námietka je nedôvodná, nakoľko v prípade, ak by bol súdny poplatok v súdnom konaní na prvej inštancii v maximálnej výške, tak súd ho musí aj tak v dovolaní zvýšiť na dvojnásobok sumy uvedenej v sadzobníku, t. j. ak zo sadzobníka vyplýva maximálny súdny poplatok v sume 33.193,50 Eur, aj v takom prípade je potrebné aplikovať ustanovenie § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch a zvýšiť súdny poplatok o dvojnásobok. Námietka žalovaného, že súdny poplatok mal byť vyrubený uznesením je nesprávna. Uznesením sa vyrubuje súdny poplatok len keď je ho potrebné dať na vymáhanie. Ak je následkom nezaplatenia súdneho poplatku zastavenie konania, tak súdny poplatok sa vyrubuje výzvou s poučením o možnosti zastaviť konanie. Nesprávne uvedenie služby v príkaze na úhradu tiež nie je dôvodom na vyhovie stážnosti. Uvedený názov služby v príkaze na úhradu bol uvedený taký, pretože tak je nastavený program, cez ktorý súdy generujú príkazy na úhradu. V samotnej výzve je uvedené, za čo je súdny poplatok vyrubený. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 06. 03. 2020.

Podľa názoru súdu, tento podrobne a vyčerpávajúco odôvodnil svoje rozhodnutie, ktoré podoprel príslušnými ustanoveniami zákona o súdnych poplatkoch a teda nejde o arbitrárne rozhodnutie, ktoré by popieralo zásady civilného procesu a už vôbec, ktoré by popieralo základné práva a slobody sťažovateľa. Poplatková povinnosť vyplýva priamo zo zákonných ustanovení, pričom súd nie je oprávnený v zmysle zákona nevyrubiť súdny poplatok, avšak má možnosť oslobodiť od platenia súdnych poplatkov na žiadosť strany v konaní (skutočnosť ktorá v konaní nenastala). Na základe uvedeného súd považuje ústavnú sťažnosť žalovaného za nedôvodnú a popierajúcu zmysel zákona o súdnych poplatkoch.“

8. V závere svojho vyjadrenia okresný súd vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

9. Právny zástupca sťažovateľky sa k stanovisku okresného súdu v lehote určenej ústavným súdom nevyjadril. Ústavný súd však zároveň konštatuje, že sťažovateľka už v samotnej sťažnosti vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

10. Ústavný súd listom zo 14. júla 2020 upovedomil aj obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ], ako zúčastnenú osobu o možnosti vyjadriť sa k prijatej sťažnosti sťažovateľky, na ktorú však zúčastnená osoba v určenej lehote a ani následne nereagovala.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava, teoretické a judikatúrne východiská ústavného súdu

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

16. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto preskúmava len to, či orgán verejnej moci ten-ktorý zákon nevyložil spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

17. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky, alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

18. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv

na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa tvrdí, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

19. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

20. Spôsob výkladu právnej normy v konkrétnom prípade je ústavne súladný vtedy, ak ani jeho zovšeobecnenie do podoby všeobecne uplatňovaného pravidla (ktoré by bolo súčasťou všeobecne formulovanej právnej normy) a následné uplatňovanie by nevedlo v iných situáciách, resp. okolnostiach k porušeniu základných práv. Uplatňovanie tohto princípu pri posudzovaní ústavnosti výkladu právnej normy zabezpečuje, aby ústavný súd ako ústavne súladný „neschválil“ spôsob výkladu právnej normy, použitie ktorého by v iných okolnostiach viedlo k porušeniu základných práv (m. m. I. ÚS 236/06, známe tiež ako Schumannova veta).

21. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk preto posudzoval ústavný súd aj sťažovateľkou napadnuté uznesenie okresného súdu.

IV.

Právne posúdenie vecí

22. Okresný súd výrok svojho napadnutého uznesenia odôvodnil tým, že „Vyšší súdny úradník postupoval v konaní správne, keď aplikoval ustanovenie § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch a vyrubil súdny poplatok za podané dovolanie vo výške dvojnásobku poplatku ustanoveného v sadzobníku. Sadzobník obsahuje poznámku, podľa ktorej sa nepripúšťa, aby sa vyruboval súdny poplatok za odvolanie voči medzitýmnému rozsudku. Zákon o súdnych poplatkoch nerieši situáciu, keď je podané dovolanie voči medzitýmnému rozsudku. Nevyrubovanie súdneho poplatku sa týka len odvolania voči medzitýmnému rozsudku, nie dovolania. Súd je viazaný pri určovaní súdneho poplatku zákonom. Nie je možné nevyrubiť súdny poplatok ak zákon neurčuje oslobodenie od súdneho poplatku, čo v prípade dovolania voči medzitýmnému rozsudku nie je určené. Ak by súd uvedenú skutočnosť ignoroval a analogicky by uplatnil poznámku č. 4 k položke č. 1 uvedenú v sadzobníku, mohol by spôsobiť škodu štátu. Súd je názoru, že podaním dovolania vznikla žalovanému poplatková povinnosť.“ (bod 12 odôvodnenia napadnutého uznesenia).

23. Ústavný súd už vyslovil, že všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávných princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu (m. m. I. ÚS 155/2017).

24. Z pohľadu ústavnoprávneho teda treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých

sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva (m. m. I. ÚS 331/09, I. ÚS 316/2011). Inými slovami, v prípadoch posudzovania individuálnych sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je úlohou ústavného súdu preskúmať príslušné právne predpisy a prax in abstracto, ale obmedziť sa, nakoľko je to len možné, na posúdenie konkrétneho prípadu na účely zistenia, či spôsob, akým boli uvedené predpisy aplikované alebo sa dotkli sťažovateľa, viedol k porušeniu ústavy a príslušných medzinárodných zmlúv.

25. Podľa § 6 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“) ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej. Poplatok za dovolanie a kasačnú sťažnosť sa vyberá vo výške dvojnásobku poplatku ustanoveného v sadzobníku.

26. Z citácie tohto ustanovenia teda vyplýva, že pokiaľ zákon hovorí o konaní, má na zreteli celé konanie v príslušnom stupni a nie rozhodovanie o jednej z viacerých procesných otázok v rámci konania na jednom stupni.

27. Pod pojmom „vec sama“, treba z funkčného hľadiska vnímať rozhodnutia, ktoré sa týkajú merita veci, podstaty sporu, resp. samotného žalovaného nároku. Rozhodnutiami vo veci samej sú teda rozhodnutia, ktorými sa vyčerpá samotný predmet konania.

28. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd pri vyrubovaní súdneho poplatku vychádzal výlučne z gramatického výkladu predmetného ustanovenia § 6 ods. 2 zákon č. 71/1992 Zb. a výnimky uvedenej v poznámke č. 4 k položke 1 sadzobníka súdnych poplatkov, v zmysle ktorej z odvolania proti rozsudku, ktorým rozhodol len o základe predmetu konania sa poplatok neplatí. Okresný súd konštatoval, že zákon č. 71/1992 Zb. vyslovene rieši len situáciu, keď sa neplatí poplatok za podanie opravného prostriedku proti tzv. medzitýmnemu rozhodnutiu. Vzhľadom na uvedené okresný súd dospel k záveru,

že dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o medzitýmnom rozsudku podlieha poplatkovej povinnosti.

29. Ústavný súd považuje tento právny záver okresného súdu za vecne nesprávny a porušujúci označené práva sťažovateľky. Okresný súd si rozhodnutie o základe konania (tzv. medzitýmny rozsudok, pozn.) stotožnil s rozhodnutím vo veci samej. S týmto právnym posúdením nie je možné sa stotožniť. Zákonodarca pri koncipovaní úkonov, resp. konaní, ktoré podliehajú poplatkovej povinnosti, si uvedomil, že existuje osobitná skupina rozhodnutí, ktoré nemožno vyslovne považovať za procesné rozhodnutia, ale ani za rozhodnutia vo veci samej, čo vyjadril aj v poznámke č. 4 k položke 1 sadzobníka súdnych poplatkov. Je pravdou, že poznámka č. 4 výslovne stanovuje, že poplatok sa neplatí z odvolania proti tzv. medzitýmnemu rozsudku, avšak z ústavnoprávneho hľadiska neexistuje právne relevantný dôvod na to, aby tento princíp nebol uplatnený aj v rámci nadväzujúceho opravného prostriedku, ktorým je dovolanie. Ani okresný súd žiaden relevantný dôvod v tomto smere neprodukoval, len sa odvolal na to, že zákon takýto postup neumožňuje, keďže ho výslovne neustanovuje.

30. Poplatok v posudzovanom prípade bol zaplatený podaním návrhu, teda rozhodovanie na súde prvej inštancie bolo kryté zaplateným súdnym poplatkom. Okresný súd (zatiaľ) rozhodol medzitýmny rozsudkom, pričom ide skôr o výnimočný postup v rámci rozhodovania súdu o veci (pozri § 212 a § 214 CSP). Samotný § 212 ods. 2 CSP preferuje rozhodovanie formou konečného rozsudku, ktorým sa má rozhodnúť o celej prejednávanej veci.

31. Z povahy medzitýmného rozsudku vyplýva, že nie je vyčerpaný predmet konania, pretože sa rozhoduje len o základe predmetu konania. Z uvedeného dôvodu ho z materiálneho hľadiska pre účely vyrubovania súdneho poplatku nemožno považovať ani za rozhodnutie vo veci samej, pretože hoci sa právoplatne rozhodne o základe úplatného nároku (či tu právo je alebo nie), konanie pokračuje a končí v poradí ďalším rozsudkom, ktorým sa vyčerpá predmet konania.

32. V okolnostiach veci samotný neštandardný postup okresného súdu, teda taký, ktorý nemožno pripísať na ťarchu sťažovateľky, by v okolnostiach veci mohol znamenať to, že by mohla byť znevýhodnená v dôsledku postupu okresného súdu, a to tým, že by musela pri dovolaní proti konečnému rozsudku vo veci samej platiť poplatok za dovolanie ešte raz. Takisto je potrebné zobrať do úvahy skutočnosť, že pokiaľ sa na odvolacom súde teda za konanie súdu druhej inštancie pri rozhodovaní o opravnom prostriedku smerujúceho proti medzitímnemu rozsudku súdny poplatok neplatí, pri dovolaní sa vyberá dvojnásobok poplatku za konanie na jednej inštancii, čo v okolnostiach predstavuje 0. Nie je možné argumentovať tým, že na prvej inštancii bol zaplatený súdny poplatok za návrh (a preto treba vychádzať z poplatkovej povinnosti v konaní pred súdom prvej inštancie), pretože v čase podania návrhu sťažovateľka nemohla vedieť, že súd prvej inštancie rozhodne medzitímnym rozsudkom, pričom zaplatený súdny poplatok sa vzťahuje na konanie a rozhodnutie vo veci samej, teda okresný súd aj po právoplatnosti medzitímného rozsudku bude rozhodovať tak, aby vyčerpал celý predmet konania.

33. Ústavný súd po preskúmaní veci je nútený konštatovať, že závery okresného súdu sú arbitrárne, prejavom formalistického postupu, ktorým sa za použitia sofistikovanej argumentácie odôvodňuje zrejma nespravodlivosť, ktorá v okolnostiach veci vyústila až do odopretia prístupu k súdu (zastavenie konania o dovolaní sťažovateľky).

34. O zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti súdneho rozhodnutia v súvislosti s právnym posúdením veci možno hovoriť spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí takú interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, že dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (m. m. III. ÚS 502/2011, III. ÚS 104/2013).

35. Ústavný súd už viackrát vo svojich rozhodnutiach vyslovil, že výklad relevantných právnych noriem nemôže byť taký formalistický, aby sa ním v konečnom dôsledku nielen zmaril účel súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe k súdnej ochrane

z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte v žiadnom prípade pričítať účastníkovi konania, ktorý sa tejto ochrany domáha (napr. III. ÚS 2/2015, II. ÚS 675/2016).

36. Ústavný súd na základe uvedených dôvodov považuje prístup okresného súdu a odôvodnenie napadnutého uznesenia za prípad *denegatio iustitiae*. Okresný súd sa pri rozhodovaní danej veci neriadil zásadami právneho štátu a uprednostnil formalizmus rozhodovania, ktorý povýšil nad zmysel súdnej ochrany, v rámci ktorej sa sťažovateľka domáhala svojich práv, a čo malo za následok porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky (bod 1 výroku nálezu).

37. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

38. V ďalšom postupe je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V.

Trovy konania

39. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Právny zástupca sťažovateľky si nárok na náhradu trov konania uplatnil.

40. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Odmenu priznal za dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie sťažnosti (vykonané v roku 2020), vychádzal pritom z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €. Odmena za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 €, t. j. za dva úkony 375,24 €, ktoré sa vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca je aj platcom dane z pridanej hodnoty, zvyšujú o 20 %. Trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom tak, ako to vyplýva zo súdneho spisu, predstavujú sumu 450,29 €. Ústavný súd preto úspešnej sťažovateľke priznal náhradu trov konania v sume 450,29 € (bod 3 výroku nálezu).

41. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu